

Найбільші значення персентилі індикаторів зафіксовані в різні періоди часу. Зокрема, голосування та звітність і політична стабільність – у 2010 році; ефективність уряду та верховенство права – у 2005 році; якість регуляторної політики – у 1996 році. Це може свідчити про несинхронність основних соціально-політичних процесів.

В той же час загальна тенденція до зниження кількісного вимірника індикаторів у 2013 році говорить про неминучий інституційний провал, який, власне, і мав місце у 2014 році.

Таким чином, інституційна ефективність держави є важливим фактором економічного розвитку і, в свою чергу, обумовлена рядом чинників, що формуються державою й суспільством.

ЛІТЕРАТУРА

1. Истомин С. В. Анализ эффективности институционального механизма России / С. В. Истомин // Вестник Челябинского государственного университета. – 2011. – № 31 (246). Экономика. – Вып. 33. – С. 65–70.
2. Кристиневиц С. А. Идентификация причин потерь институциональной эффективности на различных этапах жизненного цикла институтов / С. А. Кристиневиц // Социально-экономические и финансовые механизмы обеспечения инновационного развития экономики : тез. докл. III Междунар. науч.-практ. конф. (г. Минск, Республика Беларусь, 20–21 сент. 2012 г.) / редкол.: И. И. Кукуруза [и др.]. – Минск : ГИУСТ БГУ, 2012. – С. 155–156.
3. Borner S. Institutional Efficiency and Its Determinants (The role of political factors in economic growth) / S. Borner, F. Bodmer, M. Kobler. – Paris, OECD Publications, 2004. – 100 p.
4. Votapkova J. Institutional efficiency of selected EU & OECD countries using DEA-like approach / J. Votapkova, M. Zak // Prague economic papers. – 2013. – № 2. – P. 206–223.
5. Worldwide Governance Indicators [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#reports>

А.М. Мазур,

аспірант ДННУ «Академія фінансового управління»

м. Київ, Україна

Керівник: кандидат економічних наук,

доцент В.Й. Башко

МІЖНАРОДНИЙ ВАЛЮТНИЙ ФОНД ЯК ДЖЕРЕЛО ДЕРЖАВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку нашої держави запозичення є чи не основним (за винятком податків) інструментом фінансування державних витрат. Основним джерелом позикових коштів для України є Міжнародний валютний фонд.

Україна є членом Міжнародного валютного фонду з 3 вересня 1992 р. Початковий етап нашої співпраці з Фондом включав консультації та технічну допомогу щодо створення власної грошово-кредитної системи (функції та структура Національного банку та інших фінансових установ, структура валютного ринку, введення власної валюти, тощо) [4].

У Міжнародного валютного фонду є наступні механізми кредитування:

1. Резервна частка. Перша порція іноземної валюти, яку країна-член може отримати в МВФ у межах 25 % квоти (Reserve Tranche).

2. Кредитні частки. Засоби в іноземній валюті, які країна-член може отримати понад розмір резервної частки, поділяються на чотири кредитні частки, або (Credit Tranches), які становлять по 25 % квоти.

3. Домовленості про резервні кредити стенд-бай (Stand-by Arrangements) (з 1952 р.) забезпечують країні-члену гарантію того, що в межах визначеної суми і протягом терміну дії угоди вона може за умов дотримання обумовлених в угоді умов безперешкодно отримувати від МВФ іноземну валюту в обмін на національну.

4. Механізм розширеного кредитування (Extended Fund Facility) (з 1974 р.) доповнив резервну і кредитні частки. Він призначений для надання кредитів на більш тривалий період і в більших розмірах стосовно квот, ніж у рамках звичайних кредитних часток [1].

З жовтня 1994 року розпочалась співпраця України з МВФ на рівні реалізації спільних програм економічного розвитку в Україні. Таку співпрацю України з Міжнародним валютним фондом можна розділити на етапи:

Перший етап (1994–1995 роки). У цей період Україні було надано фінансову допомогу у вигляді системної трансформаційної позики на суму 0,763.1 млрд. доларів США для підтримки платіжного балансу України.

Другий етап (1995–1998 роки). Україна отримала від МВФ кредити на загальну суму 1,935 млрд. доларів США. за трьома річними програми „Стенд-бай”. Головною метою цих кредитів була підтримка курсу національної валюти і фінансування дефіциту платіжного балансу України.

Третій етап (1998–2002 роки). Впровадження Програми розширеного фінансування (EFF-Extended Fund Facility), у рамках якої Україна отримала 1,591 млрд. доларів США, які були спрямовані на поповнення валютних резервів Національного банку України.

Четвертий етап (2002–2008 роки). Наприкінці 2002 року Кабінет Міністрів України серед прийнятних форм подальшого співробітництва України з МВФ на безкредитній основі обрав програму “попереджувальний стенд-бай”, яка була затверджена 29 березня 2004 року Радою Директорів МВФ. Але оскільки Україна не виконала умов програми МВФ, кредит був не наданий.

П’ятий етап (2008 – 2013 роки). У зв’язку із несприятливою ситуацією у світовій фінансовій системі, Україна у 2008 році домовилась із МВФ про залечня коштів у рамках програми співробітництва «Стенд-бай». Спочатку графік вибірки коштів Україною був розрахований на два роки із загальним обсягом фінансування в 802 % від квоти України в МВФ, або приблизно 16,4 млрд. доларів США. В рамках цієї програми «Стенд-бай» Україна отримала три транші загальним обсягом 10,6 млрд. доларів США.

28 липня 2010 року Україна ухвалила нову спільну з МВФ програму «Стенд-бай» на загальну суму 15,1 млрд. доларів США, строком на 2,5 роки, скасувавши Угоду «Стенд-бай», затверджену в листопаді 2008 року у тому числі усі транші, що ще залишилися відповідно до тієї Угоди. 2 серпня 2010 року Україна отримала перший транш згідно нової програми у розмірі 1,89 млрд. доларів США. У грудні 2010 року, після переляду програми Радою Директорів МВФ Україні стало можливим виділення траншу у розмірі 1,5 млрд. доларів США. Цей етап співробітництва України з МВФ завершився у грудні 2012 року, а попередня Програма «Стенд-бай» (затверджена у 2010 році) не була виконана в повному обсязі. Попри це в рамках співробітництва з МВФ протягом 2008–2013 років Україна отримала 14,43 млрд. доларів США [4].

Шостий етап (2014 рік – до сьогодні) У зв’язку із політичною та економічною ситуацією в Україні у квітні 2014 року МВФ вирішив виділити Україні 17,01 млрд. доларів США. Перший транш у розмірі 3,19 млрд. доларів США було перераховано 6 травня 2014 року [2], наступний у розмірі 1,39 млрд. доларів США Україна отримала 4 вересня 2014 року [6]. Наступні транші цієї Програми Україна планувала отримати на початку 2015 року.

У березні 2015 року МВФ заявив про нову чотирирічну програму співпраці з Україною у рамках механізму розширеного кредитування у розмірі 17,5 млрд. доларів США. Програма спрямована на те, щоб вивести економіку на шлях підйому, відновити зовнішньоекономічну стійкість, зміцнити державні фінанси і підтримати економічне зростання шляхом проведення структурних реформ і реформ управління при захисті найуразливіших груп населення.

Загальний обсяг кредитування Міжнародним валютним фондом зображено на рисунку 1.

Затвердження розширеної домовленості в рамках механізму розширеного кредитування дозволило перерахувати Україні у березні 2015 року приблизно 5 млрд. доларів США, при цьому 2,7 млрд. доларів США спрямували на підтримку бюджету. [3] Загалом у 2015 році Фонд планує надати Україні 10 млрд. доларів США.

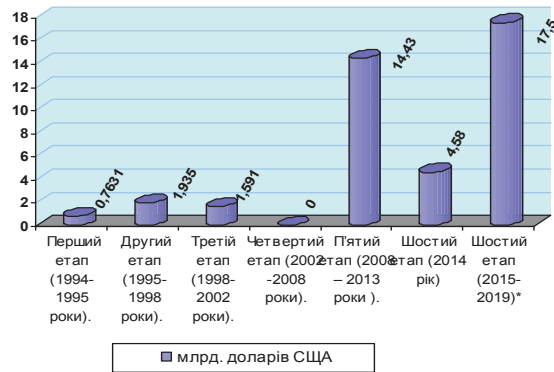

Рис. Кредити МВФ у 1994-2019*

* планові обсяги запозичень від МВФ.

Джерело: складено автором за даними Міністерства фінансів України

Для отримання позик від МВФ Україна має виконати низку вимог та провести структурні реформи у різних сферах економіки. Зокрема, Фонд наголошує три основних напрямки нової програми:

1. Забезпечення фінансової стійкості. Сюди відноситься сильна монетарна політика, спрямована на відновлення цінової стабільності; гнучкий офіційний курс, що захищає економіку від зовнішніх шоків; всеосяжна стратегія поліпшення фінансового стану банків за допомогою рекапіталізації, скорочення кредитування пов'язаних осіб, реалізації токсичних активів.

2. Зміцнення системи державних фінансів. Скорочення витрат призведе до фіскальної консолідації вже в найближчі роки. Разом з реформою енергетичного сектору та реструктуризацією боргу це скоротить фіскальні дисбаланси. З великою ймовірністю можна буде прогнозувати, що держборг вийде на задовільний і стійкий рівень. Програми по захисту будуть спрямовані на найбільш уразливі групи населення і таким чином знизять так звану соціальну ціну реформ.

3. Структурні реформи. Прийняття низки дієвих заходів поліпшить бізнес-клімат в Україні, залучить інвестиції і посилить потенціал країни. Сюди входять реформи держапарату, в тому числі антикорупційна і судова, дерегуляція, податкова реформа, реформа держпідприємств[5].

Отже, Міжнародний валютний фонд є основним фінансовим донором для України. МВФ не тільки надає Україні запозичення, але й має досить великий вплив на економіку України через свої програми під, які надає ці запозичення. Прикладом такого впливу є вимога МВФ підвищити тарифи на комунальні послуги для населення, яку Уряд, на нашу думку, виконав в повному обсязі. Позитивним впливом на Україну є те, що кредитування має на меті не лише покриття дефіциту Державного бюджету, але й структурну перебудову економіки країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех М. С. Особливості міжнародного кредитування: Міжнародний валютний фонд і Україна / М. С. Бех // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України [збірник наукових праць]. – 2013. – Випуск 37 – С. 197–203.
2. МВФ перерахував Україні перший транш 3,2 мільярда кредиту [Електронний ресурс] // Економічна правда – 7.05.2014. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/rus/news/2014/05/7/448943/>
3. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/>
4. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>
5. Прес-реліз № 15/107 (R) Міжнародного валютного фонду від 11 березня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/russian/np/sec/pr/2015/pr15107r.pdf>
6. Україна отримала другий транш від МВФ [Електронний ресурс] // Економічна правда – 4.09.2014. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/news/2014/09/4/488819/>